

AL K O H O L I T U T K I M U S S Ä Ä T I Ö

VUOSIKERTOMUS 1982

KALEVANKATU 12 - 00100 HELSINKI 10

ALKOHOLITUTKIMUSSÄÄTIÖ

HALLITUS 1980-1982:

PUHEENJOHTAJA	ILKKA SUOMINEN, VALTIOT.MAIST.
VARAPUHEENJOHTAJA	HENRIK WALLGREN, PROF.
JÄSENET	LEO HIRVONEN, PROF.
	PEKKA KUUSI, MINISTERI
	TAPANI PUROLA, PROF.
	USKO PUUSTINEN, OSASTOPÄÄLLIKKÖ
	KAI SIEVERS, APULAISPROF.
	HEIKKI SUOMALAINEN, PROF.
	JOHAN VON WRIGHT, PROF.

TYÖVALIOKUNTA 1980-1982:

PUHEENJOHTAJA	HENRIK WALLGREN, PROF.
	LEO HIRVONEN, PROF.
	KAI SIEVERS, APULAISPROF.
	JOHAN VON WRIGHT, PROF.
ASiantuntijat	HEIKKI KOSKI, HALLINTOT.TRI
	JUHA PARTANEN, VALTIOT.LIS.
	REINO YLIKAHRI, DOSENTTI
RAHAVARAINHOITAJA:	PER-OLOF KREANDER, KAUPPAT.MAIST.

SIHTEERI JA TUTKIMUSJOHTAJA:

KLAUS MÄKELÄ, VALTIOT.TRI

SISÄLLYSLUETTELO

Yleiskatsaus.....	1
Hallinto.....	2
Tutkimustoiminta.....	4
Apurahat.....	12
Varsinaiset apurahat.....	12
Tutkimussopimusapurahat.....	14
Muu toiminta.....	16
Muu toiminta kotimaassa.....	16
Kansainvälinen yhteistyö.....	17
Talous.....	21
Säätiön toimintaan liittyvät julkaisut.....	22

Y l e i s k a t s a u s

Säätiö on vanhastaan pyrkinyt paitsi tutkimaan alkoholismin uusia hoitotapoja myös analysoimaan hoitojärjestelmien organisaatiota ja viranomaisten toimintaa. Tätä perinnettä jatkaa Ilkka Taipaleen säätiön julkaisusarjassa ilmestynyt väitöskirja asunnottomuudesta ja alkoholista. Taipaleen tutkimus osoittaa, miten yhteiskunnalliset rakennemuutokset ja viranomaisten toiminta ovat kärjistäneet asunnottomien juoppojen ongelmaa. Toinen maailmansota myötävaikutti asuntopulan kärjistymiseen maassamme. Sodan jälkeen käynnistynyt poikkeuksellisen nopea rakennemuutos kaupungistumisineen asetti asuntokannan koetukselle. Etenkin yksinäiset miehet joutuivat syrjityiksi asuntomarkkinoilla. Ankara katukuri kansainvälisesti poikkeuksellisen korkeine juopumuspidätyslukuineen johti pidätysten kasvautumiseen asunnottomien ryhmään. Viranomaisten toimintatilastot ovat näin ollen korostaneet asunnottomien aiheuttamia ongelmia. Toisen maailmansodan jälkeen Helsingissä kehittynyt suuri yömajakanta keskitti asunnotonta väestöä suhteellisen harvoihin yömajakiinteistöihin. Kun asunnottomia alkoholinkäyttäjiä tarkastellaan yleisen asunnottomuuden osana, ydinongelmaksi osoittautuu yksinäisten miesten matala sosiaalinen asema ja syrjintä asuntomarkkinoilla.

Myös Riitta Leskisen, Tuija Mäkisen ja Teuvo Peltoniemen tutkimus turvakodeista kuvaa huoltojärjestelmän toimintaa. Tutkimus osoittaa, että turvakodin toiminta-alueen väestöpohjan tulee olla varsin suuri jotta sen käyttöaste ei jäisi kovin alhaiseksi.

Päihdehuollon asiakkaan hoitosuunnitelmaa ja sen toteutumista koskeva projekti pyrkii edistämään hoidon tavoitteellisuutta. Projekti tarjoaa esimerkin siitä, miten myös hyvin käytännöllisiin päämääriin tähtäävissä tutkimuksissa pitää olla mahdollista tarttua tutkimusprosessin aikana esiin nouseviin uusiin kysymyksenasetteluihin. Projektin aikana kävi ilmi, että kun hoidon tavoitteeksi nimetään kohtuullinen alkoholinkäyttö, hoitajat ja asiakkaat tarkoittavat sillä peräti eri asioita. Kohtuujuomisen merkitysten erittely nousi siten tärkeäksi kysymykseksi jota ei tutkimusta suunniteltaessa osattu lainkaan ennakoita.

Hoitojärjestelmien tutkimusperinnettä jatkaa kertomusvuoden aikana ohjelmaan otettu uusi projekti, joka koskee valtion alkoholi-ehdoisia palveluja ja viranomaisien keskinäistä työnjakoa.

H a l l i n t o

Hallituksen kokoonpano oli kertomusvuonna, joka oli kolmivuotiskauden 1980-1982 viimeinen, seuraava: sosiaali- ja terveysministeriön edustajat: prof. Leo Hirvonen, prof. Tapani Purola ja osastopääll. Usko Puustinen; opetusministeriön edustajat: apulaisprof. Kai Sievers ja prof. Johan von Wright; Alkon edustajat: ministeri Pekka Kuusi, prof. Heikki Suomalainen, puheenjohtaja Ilkka Suominen ja prof. Henrik Wallgren. Hallituksen puheenjohtajana on ollut Suominen ja varapuheenjohtajana Wallgren.

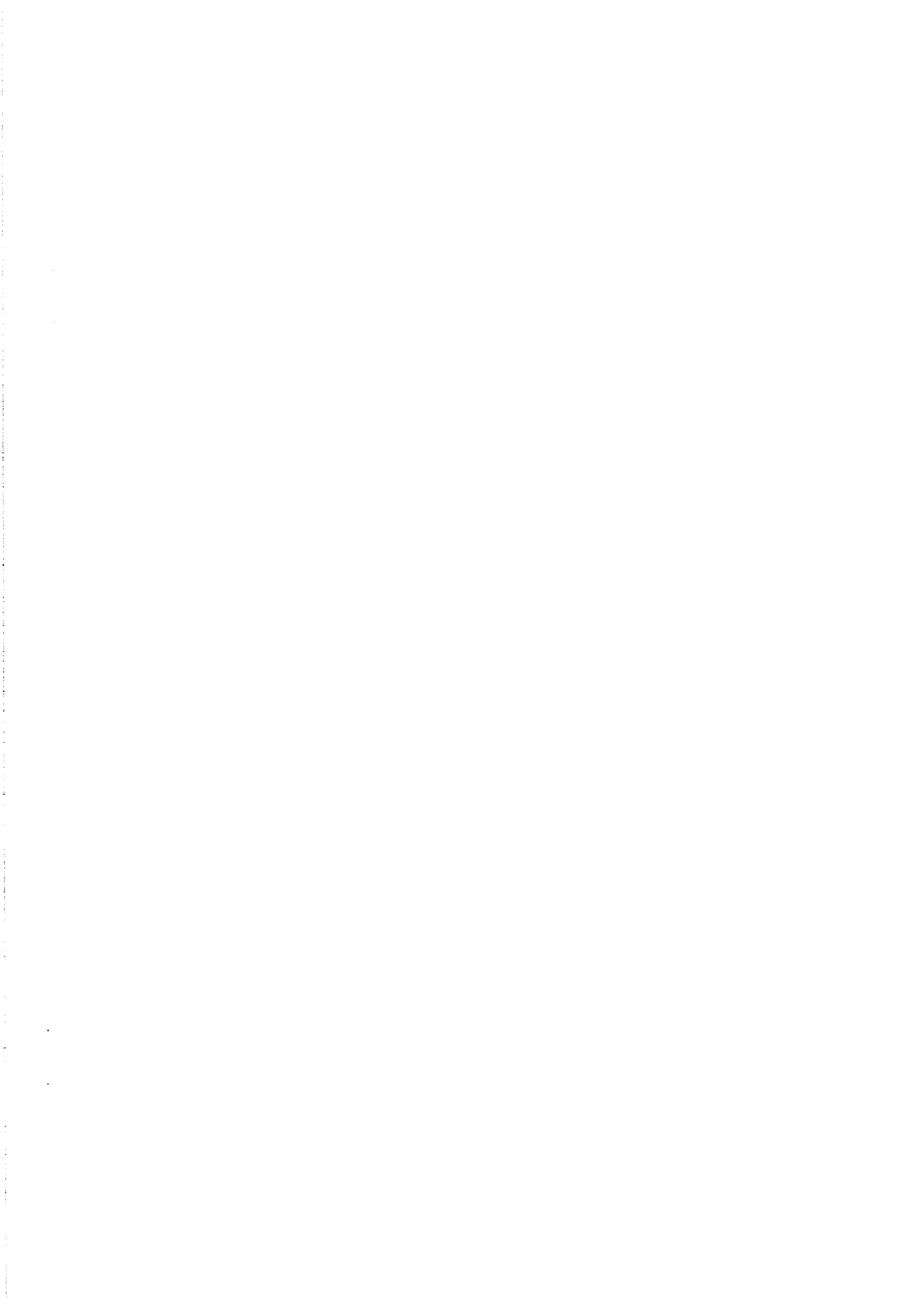
Työvaliokuntaan ovat kuuluneet hallituksen jäsenet: Hirvonen, Sievers, Wallgren ja von Wright. Puheenjohtajana on ollut Wallgren. Asiantuntijoina olivat tri Heikki Koski, lis. Juha Partanen ja tri Reino Ylikahri; rahavarainhoitajana oli johtaja Per-Olof Kreander ja tutkimusjohtaja-sihteerinä Klaus Mäkelä. Tilintarkastajat olivat pääjohtaja Esko Niskanen (varalla KTM Pertti Tuomala) ja apulais-osastopääll. Pekka Pitsinki (varalla toimistopääll. Herman Nurminen).

Hallitus kokoontui kaksi kertaa ja työvaliokunta kuusi kertaa.

Säätiön työvaliokunta on asettanut tukiryhmiä joidenkin laajojen projektien tukemiseksi.

Historian tutkimuksen (tutkimukset 035 ja 058) tukiryhmä ei kokoontunut kertomusvuoden aikana. Tukiryhmän kokoonpano: prof. Matti Klinge (puheenjohtaja), dos. Klaus Mäkelä, prof. Hannu Soikkanen, FL Irma Sulkunen, dos. Matti Viikari ja prof. Heikki Ylikangas.

Alkoholin vaikutus keskushermoston ärtyvien solukalvojen toiminnallisesti tärkeisiin rakenteisiin -tutkimuksen tukiryhmä ei kokoontunut kertomusvuoden aikana. Tukiryhmän kokoonpano: prof. Henrik Wallgren (puheenjohtaja), prof. Ossi Renkonen ja FK Pekka Virtanen.

Asunnottomat alkoholistit sosiaalilääketieteellisenä ongelmana -tutkimuksen tukiryhmä ei kokoontunut kertomusvuoden aikana. Tukiryhmän kokoonpano: apulaisprof. Kai Sievers (puheenjohtaja), prof. Erik Anttinen, toiminnanjoht. Lasse Murto, dos. Klaus Mäkelä ja LL Ilkka Taipale.

Työn ja työolosuhteiden merkitys työntekijöiden alkoholinkäyttöä säätelevänä tekijänä -tutkimuksen tukiryhmä kokoontui vuoden aikana kerran. Tukiryhmän puheenjohtajana toimi apulaisprof. Elina Haavio-Mannila, jäseninä olivat LL Marja-Liisa Honkasalo, VTL Juha Partanen, FK Timo Partanen ja LKT Kari Poikolainen.

Alkoholitutkimusaineistojen tilastollisten analyysimenetelmien kehittäminen -tutkimuksen tukiryhmä ei kokoontunut kertomusvuoden aikana. Tukiryhmän kokoonpano: apulaisprof. Anders Ekholm (puheenjohtaja), VTK Timo Alanko, VTL Juha Partanen ja VTK Seppo Pöntinen.

Päihdehuollon asiakkaan hoitosuunnitelma ja sen toteutuminen -tutkimuksen tukiryhmä kokoontui vuoden aikana kolme kertaa. Tukiryhmän puheenjohtajana toimi apulaisprof. Kai Sievers, jäseninä olivat prof. Matti Hakama, VTT Lasse Murto, dos. Klaus Mäkelä sekä tutkijat Rauno Mäkelä ja Anja Sirén.

Asuntola, alkoholi ja väkivalta -tutkimuksen tukiryhmä ei kokoontunut kertomusvuoden aikana.. Tukiryhmän kokoonpano: VTL Patrik Törnudd (puheenjohtaja), HuK Heikki Katajisto ja dos. Klaus Mäkelä.

Turvakotitutkimuksen tukiryhmä kokoontui kertomusvuoden aikana kaksi kertaa. Tukiryhmän kokoonpano: dos. Kettil Bruun (puheenjohtaja), toiminnanjoht. Aira Heinänen, VTL Teuvo Peltoniemi, VTT Lasse Murto ja VTK Tuija Mäkinen.

SAK:n elämäntapakurssikokeilun evaluaation tukiryhmä kokoontui vuoden aikana kerran. Tukiryhmän kokoonpano: prof. Annika Takala (puheenjohtaja), VTL Marja Holmila, VTT Jorma Kalela, HuK Heikki Katajisto, VTL Juha Partanen, toimitsija Pekka Sarkkinen ja VTT Paavo Uusitalo.

T u t k i m u s t o i m i n t a

Säätiön ohjelmaan sisältyvät tutkimussopimukset ovat kehittyneet seuraavasti:

- 035 Suomen teollisuuden muutokset ja alkoholikysymys. Tutkimus on ollut keskeyksissä. Tutkija: Matti Viikari, Suomen Akatemia.
- 057 Alkoholin vaikutus keskushermoston solukalvojen rakenteisiin. Tutkimus on ollut keskeyksissä. Tutkija: Pekka Virtanen, Alkoholitutkimussäätiö.
- 058 Suomen raittiusliike 1890-luvulta kieltolain toteuttamiseen saakka. Tutkimuksen kokoaminen kirjaksi on aloitettu. Työ on käsikirjoitusvaiheessa. Tutkija: Irma Sulkunen, Alkoholitutkimussäätiö.
- 061 Asunnottomat alkoholistit sosiaalilääketieteellisenä ongelmana. Tutkimuksen kohteena oli asunnottomien alkoholistien muodostaman ongelman kehittyminen ja muuntuminen Helsingissä 1937-1977 sekä terveys-, sosiaali-, poliisi-, asunto- ja alkoholiviranomaisten ja yksityisten hyväntekeväisyys- ja majoitusjärjestöjen toiminta ongelman ratkaisemiseksi. Yleistä asunnottomuutta sekä naimattomien, eronneiden ja leskeytyneiden miesten asemaa valotettiin. Tutkimus valmistui kertomusvuonna ja ilmestyi Alkoholitutkimussäätiön julkaisusarjassa sekä esitettiin väitöskirjana Tampereen yliopiston lääketieteellisessä tiedekunnassa 26.11.1982. Projekti on viety päätökseen. Tutkija: Ilkka Taipale, Alkoholitutkimussäätiö.
- 065 Pohjoismainen alkoholikysely. Tutkimus on yhteispohjoismainen tutkimus, joka kartoittaa juomatapoja, alkoholiasenteita ja alkoholin käytön seurauksia sekä niiden välisiä yhteyksiä eri maissa. Vuonna 1979 kerättiin Islannissa, Norjassa, Ruotsissa ja Suomessa kyselyaineisto, joka perustui kussakin maassa 20-60-vuotiasta väestöä edustavaan 3.000 hengen otokseen. Kertomusvuoden aikana julkaistiin Suomen alueellisia eroja koskeva artikkeli ja pohjoismaisia asennevertailuja. Pohjois-

mainen alkoholikysely kuuluu Pohjoismaisen päihdetutkimuslautakunnan ohjelmaan. Suomesta tutkimuksen toteuttamiseen ovat kertomusvuonna osallistuneet Klaus Mäkelä, Alkoholitutkimussäätiö ja Jussi Simpura, Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos.

- 070 Alkoholi ja arkipäivä. Tutkimuksessa tarkastellaan juomisen sosiaalisten merkitysten historiallista muutosta. Tutkimuksessa hahmotellaan yhtäältä laajaa antropologis-historiallista perspektiiviä juomiseen ja humalaan ja toisaalta niitä juomiseen ja humalaan liittyvien sosiaalisten merkitysten muutoksia, jotka liittyvät kapitalismin läpimurtoon ja sen tuottamiin kulttuurisiin muutoksiin. Tutkija: Pasi Falk, Alkoholitutkimussäätiö.
- 071 Alkoholivalistustutkimus. Alkoholitutkimussäätiön tutkijat Marja Holmila ja Matti Piispa lopettivat työnsä projektissa vuoden 1981 lopussa. Projektin loppuraportti on työn alla. Tutkijat: Marja Holmila, Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos ja Matti Piispa, Alkoholitutkimussäätiö.
- 072 Työn ja työolosuhteiden merkitys työntekijöiden alkoholinkäyttöä säätelevänä tekijänä. Projekti on raportoimisvaiheessa. Vuoden aikana on ilmestynyt kuusi julkaisua. Esitelmiä on pidetty tieteellisissä kokouksissa Tokiossa, Leningradissa ja Tampereella. Tutkija: Marja-Liisa Honkasalo, Alkoholitutkimussäätiö.
- 073 Alkoholitutkimusaineistojen tilastollisten analyysimenetelmien kehittäminen. Kertomusvuonna on valmistunut tutkimus "A statistical model for describing drinking behaviour and distribution of alcohol consumption", joka on hyväksytty liseniaattitutkimuksena Helsingin yliopistossa. Neljä artikkelia on valmistunut käsikirjoitusasteelle. Tutkija: Timo Alanko, Alkoholitutkimussäätiö.

- 074 Päihdehuollon asiakkaan hoitosuunnitelma ja sen toteutuminen. Kertomusvuonna saatiin suoritettua päihdehuollon asiakkaisiin kohdistuvat seurantahaastattelut. Viimeisimpään eli vuoden kulluttua hoitotulosta tapahtuneeseen seurantahaastatteluun tavoitettiin 88 % Tampereen A-klinikkatoimen näytteeseen kuuluvista seurattavista. Tampereen PAVI-toimiston asiakkaista koostuvasta näytteestä tavoitettiin seurantahaastatteluun 77 %. Seurantahaastatteluissa pyrittiin saamaan tietoa hoitosuunnitelmissa mainittujen tavoitteiden toteutumisesta sekä elinolosuhteissa ja juomisessa tapahtuneista muutoksista. Viimeisimmässä seurantahaastattelussa kiinnitettiin huomiota lisäksi siihen, miten alkoholiongelmien takia hoitoonhakeutuneet määrittelevät kohtuujuomisen. Asiakkaiden suorittaman määrittelyn ohella kartoitettiin päihdehuoltopaikkojen hoitohenkilökunnan näkemyksiä päihdehuollon asiakkaiden tarkoittamasta kohtuujuomisesta. Kertomusvuoden loppupuolella on keskitytty pääosin kohtuujuominen-käsitteen analyysiin. Tutkijat: Anja Sirén ja Rauno Mäkelä, Tampereen yliopiston kansanterveystieteen laitos.
- 075 Asuntola, alkoholi ja väkivalta. Pääsääntöisesti Helsingin asuntolaväki on liikkuvaa työvoimaa, jonka elämää on jäsentänyt sekä ammatillinen että alueellinen sopeutuminen työvoiman kysynnän muutoksiin. Työkohteeseen sidotun väliaikaisen asunnon ja varsinaisten asuntoloiden välinen ero on pieni. Suomalaisessa yhteiskunnassa ja työelämässä tapahtuneet muutokset ovat tuoneet miehiä asuntolaan ja asunnottomuuteen. Kadunkulman "huru-ukko" on helppo tunnistaa, mutta sitä usein vuosikymmeniä edeltänyt henkilö- ja työhistoria ei näy, ja siksi arkiajattelu helposti yleistää tämän olotilan koskemaan kaikkia asuntolamiehiä. Uusin asuntolaväen kerrostuma ovat helsinkiläissyntyiset, usein vielä varsin nuoret miehet, joiden asunnottomuuteen ajautuminen on seurausta yksilöllisistä ominaisuuksista ja rajusta juomisesta pikemmin kuin rakennemuutoksista. Aineistojen raportointi jatkuu. Tutkija: Heikki Katajisto, Alkoholitutkimussäätiö.

- 076 Alkoholi ja aivoverenkiertohäiriöt: epidemiologinen ja kokeellinen tutkimus. Tutkimus saatiin materiaalin keruun, käsittelyn ja alustavien käsikirjoitusten osalta valmiiksi vuoden 1981 aikana. Siitä on tähän mennessä ilmestynyt neljä raporttia kansainvälisissä tieteellisissä sarjoissa. Kolme muuta raporttia on tällä hetkellä painossa (ilmestyvät vuoden 1983 aikana) ja vielä yksi arvioitavana. Tähän mennessä on projektiin liittyviä tuloksia esitelty kuudessa eri kokouksessa. Tutkimustulokset johtivat uusiin työsuunnitelmiin niiden mekanismien selvittämiseksi, joiden välityksellä jatkuva tai satunnainen alkoholinkäyttö muuttaa veren hyytymisherkkyyttä. Alkuperäisen suunnitelman mukainen projekti on saatu päätökseen. Tutkijat: Matti Hillbom, Markku Kaste, Leo Tarssanen, Vesa Rasi ja Riitta Johnsson, Helsingin yliopistollinen keskussairaala, neurologian klinikka.
- 077 Viritysteoria ja alkoholin psykologiset vaikutukset. Projektin tuloksista on kertomusvuonna ilmestynyt kaksi julkaisua. Tutkimus jatkuu kahtena erillisenä projektina. Tutkijat: Anja Koski-Jännes ja Kirsti Määttä, Alkoholitutkimussäätiö.
- 078 Turvakotitutkimus. Tutkimuksen tarkoituksena oli analysoida suomalaisten turvakotien toimintaa. Mukana olivat pääkaupungin, Oulun, Turun ja Kotkan turvakodit. Tutkimusaineistoon kuuluivat kahden vuoden asiakaskäynnit, joita oli 1.192. Lisäksi aineistoa kerättiin havainnoimalla sekä haastattelemalla turvakotien työntekijöitä ja asiakkaita. Tutkimusraportti valmistui syksyllä 1982. Tutkijat esittelivät raporttia Finlandia-talossa Helsingissä 21.9.1982 pidetyssä Turvakotitutkimus ja käytäntö -seminaarissa. Tutkimus on saatu päätökseen. Tutkijat: Teuvo Peltoniemi ja Tuija Mäkinen, Alkoholitutkimussäätiö.
- 079 Keskiolutmarssi. Tutkimuksessa kartoitettiin syyskuussa 1980 Helsingissä järjestetyn ns. keskiolutmarssin ja siihen osallistuneiden taustaa ja tavoitteita. Käsikirjoitus on viimeistelyvaiheessa. Tutkija: Hannu Mäkinen, Jyväskylän yliopiston yhteiskuntapolitiikan laitos.

- 080 Epäterveellisen alkoholin käytön indikaattorit. Tilastolliset ja biokemialliset analyysit on pääosin suoritettu. Kysely- ja päiväkirjamenetelmän käytöstä alkoholin käytön mittareina on valmistunut sekä englanniksi että suomeksi raportti. Molemmat on hyväksytty julkaistaviksi. Tutkijat: Kari Poikolainen, Helsingin yliopiston kansanterveystieteen laitos ja Päivi Kärkkäinen, Kyläsaaren hoitolaitos.
- 081 Euroopan yhteisöjen vaikutus alkoholijuomien saatavuuteen vuoden 1975 jälkeen. Tutkimuksessa tarkastellaan alkoholijuomien tuotantoa ja jakelua EEC:n jäsenmaissa 1970-luvun loppupuolella. Samoin tutkimuksessa analysoidaan Euroopan yhteisöjen alkoholipolitiikkaa ja kiinnitetään erityistä huomiota viinipolitiikkaan ja sen yhteyteen yhteisöjen yhteiseen maatalouspolitiikkaan. Tutkimus on valmistunut. Tutkija: Timo Kortteinen, Alkoholitutkimussäätiö.
- 082 Norja-Suomi hintavertailu. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää olemassaolevan lääkkeiden hintakontrollin vaikutusta uusien psyykenlääkkeiden hinnoitteluun niiden markkinoilletulovaiheessa.
- Lääkkeiden statuksen muutosten vaikutukset kulutukseen. Tarkoituksena on selvittää mitä vaikutusta psyykenlääkkeiden statusmuutoksella (esim. käsikauppalääkkeen muuttuminen reseptilääkkeeksi tai lääkkeen siirtyminen tavalliselta reseptiltä huumausaineresepille) on lääkkeen myyntiin ja markkinakäytäytymiseen.
- Molemmat tutkimukset ovat puhtaaksikirjoitusvaiheessa. Tutkija: Ilpo Koskikallio, Alkoholitutkimussäätiö.
- 083 Viritysteoria ja sukupuolten väliset erot alkoholin psykologisissa vaikutuksissa. Tutkimus on jatkoa kokeelliselle tutkimukselle alkoholin vaikutuksista tiedostamattomaan prosessoinnin tasoon. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää alkoholin psyykkisten vaikutusten yksilöllisten erojen kytkeytymistä sukupuoleen. Kertomusvuonna on suoritettu koesarja. Tulokset on analysoitu ja käsikirjoitus on valmisteilla. Tutkija: Kirsti Määttä, Alkoholitutkimussäätiö.

- 084 SAK:n elämäntapakurssikokeilun evaluaatio. SAK yhdessä Metallityöntekijöiden liiton, Paperiliiton ja Tekstiili- ja vaatetus-työläisten liiton kanssa järjestää kaksivuotisen elämäntapakurssikokeilun, jonka tarkoituksena on etsiä niitä kollektiivisen toiminnan muotoja, joilla ammattiosastot voisivat paremmin vaikuttaa jäsentensä elämäntapaan, siis lisätä työntekijöiden vaikutusmahdollisuuksia oman elämänsä kulkuun. Kokeiluun osallistuu nelisenkymmentä työntekijää Lahdesta, Raumalta, Tampereelta ja Valkeakoskelta. Kurssilaiset kokoontuvat kahdesti vuodessa yhteiselle kurssille, jolla pyritään yhdistämään asiantuntijoiden makrotieto kurssilaisten omaan paikkakunta- ja työpaikkatuntemukseen ja näin aikaansaamaan kollektiivista toimintaa. Ensimmäinen kurssikerta pidettiin keväällä 1982 ja seuraava syksyllä. Tämän lisäksi kurssilaiset ovat kokoon-tuneet paikkakuntakohtaisiin tapaamisiin. Kokeilu on prosessi, ja nyt siinä on edetty ongelmien nimeämisestä toiminnallisten vaihtoehtojen pohdintaan ja kokeiluun. Tutkijat: Marja Holmila, Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos ja Heikki Katajisto, Alkoholitutkimussäätiö.
- 085 Viritysteoria ja alkoholin psykologiset vaikutukset. Kognitiivis-emotionaalisen toiminnan tarkastelua. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää kokeellisesti alkoholin psykologisia vaikutuksia ongelmanratkaisutoimintaan ja yksilön sosioemotionaalisiin reaktioihin. Kertomusvuonna on tehty näitä kysymyksiä koskeva koesarja. Tutkimus on jatkoa alkoholin psykologisten vaikutusten tarkastelulle viritysteorian valossa. Tutkija: Anja Koski-Jännes, Alkoholitutkimussäätiö.
- 086 Alkoholin suurkuluttajat. Meilahden sairaalan päivystyspoli-klidikalla 1 kuukauden aikana käyneet potilaat on jälkitutkit-tu 5-6 vuoden kuluttua. Heistä yli 50 % on osoittautunut alko-holin suurkuluttajiksi ja heidän kuolleisuutensa sekä sairastu-vuutensa on ollut merkittävästi suurempi kuin niiden, joilla suurkulutusta ei voitu osoittaa. Aineiston käsittely jatkuu. Meilahden sairaalan päivystyspoliklinikan potilaiden alkoholin-käyttöä yritettiin selvittää pilot-tutkimuksen avulla, jossa

potilaat kutsuttiin 1/2 vuoden kuluttua lisätutkimuksiin ja haastatteluun Gastroenterologian tutkimusosastolle. Tutkimus osoitti, että nimenomaan alkoholiongelmaisten kohdalla hukka-prosentti on siksi suuri, että kysymystä ei voida lähestyä tällä tavalla. Alkoholin suurkulutus on siis pyrittävä toteamaan jo päivystyspoliklinikalla tai välittömästi seuraavana päivänä ennen potilaan sairaalasta poistamista.

Alkoholin suurkuluttajan toteamiseksi on kehitetty uusi biokemiallinen markkeri-veren asetaattipitoisuus. Markkeri on alustavissa tutkimuksissa osoittautunut tähänastisista biokemiallisista markkereista kaikkein herkimmäksi ja luotettavimmaksi. Markkerin testaamiseksi käytännön kliinisessä työskentelyssä Meilahden sairaalan päivystyspoliklinikalla on käynnistetty laajempi tutkimusprojekti. Tutkijat: Mikko Salaspuro, Hannu Nuutinen ja Lauri Keso, Helsingin yliopistollinen keskussairaala, II sisätautien klinikka.

087 Yksinäisyys, alkoholi ja terveys (esitutkimus). Aiheesta on laadittu kirjallisuuskatsaus, jossa on käyty läpi yksinäisyyden psykologiaa ja sosiaalipsykologiaa koskevaa tutkimusta ja yksinäisyyden, terveyden ja alkoholinkäytön välisiä yhteyksiä valottavaa pääosin sosiaaliepideemiologista ja sosiologista tutkimusta. Esitutkimus on saatu päätökseen. Tutkija: Hannele Palosuo, Helsingin yliopiston kansanterveystieteen laitos.

088 Sosiaalipsykologisen alkoholitutkimuksen perusselvitys. Tutkimuksen tavoitteena on koota yhteen ja systematisoida perinteisellä kokeellisella menetelmällä tehtyjä alkoholitutkimuksia, joissa on selvitetty alkoholin vaikutusta ihmisten käyttäytymiseen ja tunteisiin. Tarkoituksena on samalla esittää kriittisiä huomautuksia kokeellisesta menetelmästä. Työstä on valmistunut käsikirjoitus. Tutkimus on saatu päätökseen. Tutkija: Oili-Helena Ylijoki, Alkoholitutkimussäätiö.

- 089 Valtio ja alkoholiehtoisten hoitopalvelujen kehitys 1950-1980 (esitutkimus). Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää alkoholiin liittyvien hoitopalvelujen kehitystä valtion tehtävien kehityksen näkökulmasta. Hoitopalveluja tutkitaan erityisesti suhteessa järjestys-, terveys- ja sosiaalipolitiikan muutoksiin. Kertomusvuoden aikana valmistui ongelmakentän alustava kartoitus sekä varsinainen tutkimussuunnitelma hoitopalvelujen tutkimiseksi koko maassa sekä valittavissa yksittäisissä kohteissa. Tutkija: Jukka-Pekka Takala, Alkoholitutkimussäätiö.

A p u r a h a t

Vuoden aikana maksettiin apurahoja seuraavasti: aikaisempiin päätöksiin perustuvat tutkimussopimusapurahat 394.882 markkaa, vuoden aikana myönnettyt ja maksetut tutkimussopimusapurahat 164.862 markkaa, aikaisempiin päätöksiin perustuvat varsinaiset apurahat 5.000 markkaa sekä vuoden aikana myönnettyt ja maksetut varsinaiset apurahat 400.000 markkaa. Valtaosa apurahoista myönnettiin syksyllä tapahtuneen haun perusteella. Tällöin käsiteltiin 60 hakemusta, ja apuraha myönnettiin 28 hakijalle.

Varsinaiset apurahat:

Prof. Mauno Airaksinen, LKT Leena Tuomisto ja FaL Pekka Peura
60.000 mk:

β-Karboliinit alkoholin vaikutuksissa, erityisesti vierotusoireiden ja krapulan välittäjinä

Proviisori Patrick Gothóni 18.500 mk:

Alkoholin aiheuttaman vieroitusvapinan tutkiminen rotissa

Apulaisprof. Elina Haavio-Mannila 25.000 mk:

Alkoholi ja sukupuolielämä

LKT Pekka Jalovaara ja lääketiet.opisk. Juhani Rämö: 37.000 mk:

Ruokavalion ja alkoholin vaikutukset haimaan ja kokeelliseen haimatulehdukseen

LL Raimo Kettunen, lääketiet.yo Kai Kiviluoma, LKT Timo Takala,
LKT Jouni Timisjärvi ja Dr.med. Pekka Saukko 20.000 mk:

Alkoholin vaikutus sydämen mekaaniseen suorituskykyyn ja energia-aineenvaihduntaan

FT Jahangir Khawaja 11.000 mk:

Protein and RNA metabolism during the vulnerable period of neuronal development: Effect of maternal consumption of ethanol

VTK Pertti Korteniemi 21.400 mk (Heikki Wariksen apuraha):
Päihdehuollon kehittyminen ja hallintoviranomaisten toiminta päihdehuollon kehittämiseksi vuosina 1968-1982

LK Kimmo Liesto 10.000 mk:
Sydäninfarktipotilaiden alkoholiannos

FT Ralf Lindman 20.700 mk:
Odotetun ryhmäilmaston ja odotetun alkoholinkäytön vaikutukset ryhmän sosiaalisiin vuorovaikutuksiin

Prof. Matti Möttönen, LL Pekka Karhunen, LK Kimmo Liesto, LL Antti Männikkö ja dos. Antti Penttilä 25.000 mk:
Alkoholi ja äkillinen sydänkuolema helsinkiläisessä miesväestössä

VTL Teuvo Peltoniemi 7.000 mk:
Perheväkivalta & alkoholi

LKT Kari Poikolainen ja LKT Erkki Vuori 14.400 mk:
Alkoholimyrkytyskuoleman vaara siviilisääty-, sosiaali- ja ammattiryhmittäin

FT Reeta Pösö 72.000 mk:
Alkoholi ja proteiinidegradaatio

YM Pirkko-Liisa Rauhala 3.000 mk:
30-vuotiaiden naisten alkoholin käyttö

Dos. Juha Risteli ja lääketiet.yo Onni Niemelä 20.000 mk:
Tyypin III kollageenin muutokset alkoholin aiheuttamissa maksasairauksissa

Dos. Marja-Riitta Taskinen, dos. Petri Kovanen ja LKT Antero Kesäniemi 35.000 mk:
Alkoholi ja seerumin lipidit

Tutkimussopimusapurahat:

Kertomusvuoden aikana myönnettiin seuraavat apurahat tutkimussuunnitelman tekemistä varten:

VTK Jukka-Pekka Takala 10.263 mk:

Valtio ja alkoholiehtoisten hoitopalvelujen kehitys 1950-1980

YK Oili-Helena Ylijoki 10.263 mk:

Sosiaalipsykologisen alkoholitutkimuksen perusselvitys

Syksyn hakukierroksen perusteella päätettiin lisäksi myöntää tutkimussopimusapurahoja vuodeksi 1983 seuraavasti:

VTK Timo Alanko 14.384 mk:

Alkoholitutkimusaineistojen tilastollisten analyysimenetelmien kehittäminen (jatkoapuraha)

Yht.yo Pertti Alasuutari 41.460 mk:

Lähiöravintolatutkimus

VTK Tommi Hoikkala 55.652 mk:

Nuorisoryhmät ja alkoholi

VTL Anja Koski-Jännes 54.648 mk:

Alkoholin kognitiivis-emotionaaliset vaikutukset ja yksilön identiteetti (jatkoapuraha)

Fk Kirsti Määttänen-Kyntäjä 52.088 mk:

Alkoholi, elämäalueet ja sosiaalisen kanssakäymisen laatu sana-assosiaatioiden valossa (jatkoapuraha)

YM Jorma Niemelä 41.068 mk:

Kristillisten järjestöjen asuntola- ja hoitotoiminnan sisältö ja tavoitteet päihdehuollossa

YK Ritva Nätkin 48.652 mk:

Lähiöravintola ja naiset

LL Kalle Rovamo 71.000 mk:

Äidin alkoholinkäytön vaikutus lapsen terveyteen

YK Anja Sirén ja LKT Rauno Mäkelä 39.030 mk:

Päihdehuollon asiakkaan hoitosuunnitelma ja sen toteutuminen: Yhden vuoden seurantatutkimus (jatkoapuraha)

FL Irma Sulkunen 48.060 mk:

Raittiusliikkeen rooli suomalaisen kansallisvaltion perustamisessa 1870-1917 (jatkoapuraha)

VTK Jukka-Pekka Takala 58.652 mk:

Valtio ja alkoholiehtoiset hoitopalvelut 1950-1980

LKT Olavi Ylikorkala, LKT Markku Heikinheimo, LKT Hannu Jalanko ja prof. Kari Raivio 42.000 mk:

Alkoholinkäyttö ja raskaus

M u u t o i m i n t a

Muu toiminta kotimaassa

Alkoholitutkimussäätiö antoi kertomusvuonna lausunnon Valtion humanistiselle toimikunnalle humanististen alojen kehittämistarpeista.

Klaus Mäkelä oli kertomusvuoden ajan Sosiologia-lehden päätoimittaja.

Klaus Mäkelä oli kertomusvuoden ajan A-klinikkasäätiön valtuuskunnan jäsen.

Juha Partanen nimitettiin jäseneksi ja Marja-Liisa Honkasalo ja Klaus Mäkelä pysyviksi asiantuntijoiksi päihdeasiain neuvottelukuntaan 1.9.1982 alkaneeksi kolmivuotiskaudeksi.

Kertomusvuoden esitelmistä ja kokouksista mainittakoon:

Klaus Mäkelä piti esitelmän aiheesta Sosiaalipolitiikka ja hyvinvointivaltion kriisi Kotkan kritiikkipäivillä 13. - 14.2.1982.

Anja Koski-Jännes piti esitelmän aiheesta Alkoholien vaikutus ongelmanratkaisuun Uznadzen viritysteorian pohjalta tulkittuna Suomen psykologisen seuran VI kongressissa Jyväskylässä 18. - 20.3.1982.

Klaus Mäkelä osallistui Uudenmaan läänin poliisipäällystöpäiville Haikon Kartanossa 30. - 31.3.1982.

Klaus Mäkelä ja Juha Partanen osallistuivat Korkeakoulu- ja tiedepoliittisen tutkimussäätiön Dipolissa 27.4.1982 järjestämään konferenssiin Tieteen tila.

Klaus Mäkelä piti esitelmän aiheesta Yhteiskunnallisen kehityksen vaihtoehdot Suomessa 1980- ja 1990-luvulla työvoimaministeriön tutkimusseminaarissa "Täystyöllisyys - utopiaa vai todellisuutta" Espoon Siikarannassa 7. - 9.6.1982.

Ensi Kotien Liitto järjesti Turvakotitutkimus ja käytäntö -seminaarin 21.9.1982 Finlandia-talon Kamarimusiikkisalissa. Tilaisuudessa esitelmöivät mm. Riitta Leskinen aiheesta Lapsi turvakodissa, Tuija Mäkinen aiheesta Turvakotien toiminta ja Teuvo Peltoniemi aiheesta Perheväkivalta ja turvakoti.

Heikki Katajisto piti esitelmän yksilön kiinnittymisestä järjestöön Työväen tiedetapahtumassa Oulussa 25.9.1982.

Marja-Liisa Honkasalo piti esitelmän aiheesta Naisten työ ja terveys kokoonpanoteollisuudessa Sosiaalilääketieteen päivillä Tampereella 8. - 9.10.1982. Samassa tilaisuudessa esitelmöi myös Hannele Palosuo aiheesta Yksinäisyys ja terveys.

Hannele Palosuo piti esitelmän aiheesta Yksinäisyys ja terveys: mahdollisuudet empiiriseen tutkimukseen "terveyden sosiologian jatkokoulutusseminaarissa" Helsingin yliopiston kansanterveystieteen laitoksella 22.11.1982.

Klaus Mäkelä esitelmöi alkoholipolitiikan kansainvälisistä näkymistä Suomen 78. yleisessä raattiuskokouksessa Seinäjoella 26. - 28.11.1982.

Marja Holmila esitelmöi elämäntapakurssin seurantatutkimuksesta Terveyskasvatustutkimuksen II raportointiseminaarissa Tampereella 30.11.1982.

Klaus Mäkelä piti esitelmän aiheesta ISACE on valmis - tässä ovat tulokset Alkoholitutkijain seuran kokouksessa Helsingissä 7.12.1982.

Kansainvälinen yhteistyö

Pohjoismainen päihdetutkimuslautakunta (NAD) jatkoi toimintaansa Helsingissä. Suomalaiset jäsenet lautakunnassa vuonna 1982 olivat Kettil Bruun, Esa Österberg ja Usko Puustinen, varamiehinä Kari Poikolainen, Leo Hirvonen ja Jarkko Eskola. Lautakunnan puheenjohtajana toimi tutkija Ole-Jørgen Skog Norjasta. Lautakunnalla oli

kertomusvuoden aikana kolme kokousta, joista yksi pidettiin Helsingissä 12.2. Kokouksessa Tommi Hoikkala, Marja Holmila ja Klaus Mäkelä esittelivät säätiön ohjelmaan kuuluvien tutkimusten tuloksia. Lautakunta on kuluneen vuoden aikana toiminut mm. seuraavilla aloilla:

1. Yhteispohjoismainen alkoholihaittatutkimus (Samnordiska alkoholskadeundersökningen). Projektin koordinaattoreina olivat Salme Ahlström ja Esa Österberg.
2. Yhteispohjoismainen alkoholikysely (POHJA, Nordiska alkoholenkäten). Projektissa olivat mukana Klaus Mäkelä ja Jussi Simpura. Klaus Mäkelä osallistui projektin kokoukseen Osllossa 5. - 6.10.1982.
3. Psykyen lääkkeiden käyttö (Psykofarmaka) -projektin suomalaiset tutkijat olivat Kettil Bruun, Elina Hemminki, Ilpo Koskikallio ja Terttu Pesonen. Lautakunta, säätiö ja Suomen Akatemia järjestivät yhdessä Läkemedelsfrågan i Norden i ljuset av psykofarmakakontrollen 1950-1980 -seminaarin Espoossa 29. - 30.3.1982. Säätiön edustajina seminaarissa olivat Leo Hirvonen, Klaus Mäkelä ja Henrik Wallgren.
4. Naiset ja alkoholi. Lautakunta järjesti aiheesta Kvinnoforskning kring kvinna och alkohol -seminaarin Lusebyssä, Norjassa 1. - 3.12.1982. Lautakunnan asettamaan seminaaria valmistelleeseen työryhmään kuului säätiöstä Marja-Liisa Honkasalo, joka piti myös esitelmän seminaarissa. Seminaariin otti osaa myös Salme Ahlström.
5. Hoitotutkimus. Lautakunta järjesti aiheesta seminaarin Tanskassa 31.8. - 3.9.1982 yhdessä Tanskan alkoholi- ja huumeneuvoston kanssa.
6. Lautakunta järjesti tutkijakurssin Nordisk forskarkurs om jämförande samhällsforskning yhteistyössä Nordiska samarbetsrådet för kriminologin kanssa 7. - 18.3.1982 Finsessä, Norjassa. Kurssilla esitelmöivät Heikki Katajisto, Klaus Mäkelä ja Kirsti Määttänen.
7. Lautakunta on valmistellut Göteborgissa Pohjoismaiden terveydenhoitokorkeakoulussa vuoden 1983 alussa pidettävää kurssia Alkohol och samhälle. Valmisteluista ovat vastanneet Kettil Bruun ja Tommi Hoikkala.

WHO:n kanssa yhteistyö on jatkunut monella tasolla. Klaus Mäkelä kuuluu jäsenenä WHO:n asiantuntijaelimeen Expert Advisory Panel on Drug Dependence and Alcohol Problems. Klaus Mäkelä osallistui kokoukseen First Advisory Group Meeting on the Expanded WHO Alcohol Programme Genevessä 28. - 29.1.1982. Samoin Klaus Mäkelä osallistui Suomen edustajana WHO:n 35. yleiskokouksen alkoholin kulutusta ja alkoholiongelmia koskeviin teknisiin keskusteluihin 7. - 8.5. 1982. Timo Kortteinen ja Pekka Sulkunen osallistuivat WHO:n alkoholi-ohjelman tutkimusprojekteja käsittelevään kokoukseen Genevessä 25. - 27.10.1982.

Alkoholitutkimussäätiö ja Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos järjestivät ICAAn epidemiologiasektion kokouksen 28.6. - 2.7.1982 Helsingissä, Alkon koulutuskeskuksessa Vuorannassa. Kokoukseen osallistui 42 tutkijaa 12 maasta, ja siinä pidettiin 30 esitelmää. Kokouksen puheenjohtajina toimivat Klaus Mäkelä ja Robin Room. Säätiön ohjelmaan kuuluvista tutkimuksista pitivät esitelmän Salme Ahlström, Kirsti Määttänen, Klaus Mäkelä, Eeva-Kaarina Salmio, Jussi Simpura ja Esa Österberg.

ICAA järjesti 28th International Institute on the Prevention and Treatment of Alcoholism -konferenssin 5. - 9.7.1982 Münchenissä. Säätiön ohjelmaan kuuluvista tutkimuksista pitivät konferenssissa esitelmän Salme Ahlström, Marja Holmila, Heikki Katajisto, Juha Partanen, Kirsti Määttänen ja Teuvo Peltoniemi.

Anja Koski-Jännes, Klaus Mäkelä, Kari Poikolainen ja Johan von Wright osallistuivat ICAAn 33. maailmankongressiin Tangerangissa 10. - 15.10.1982. Johan von Wright osallistui säätiön edustajana ICAAn yleiskokoukseen ja muut pitivät esitelmän.

Muista esitelmistä ja kokouksista mainittakoon:

Klaus Mäkelä osallistui Ruotsin sosiologiyhdistyksen vuosikokousseminariin Linköpingissä 5. - 6.2.1982.

Klaus Mäkelä piti 7.10.1982 esitelmän Osloon yliopiston kriminologian ja rikosoikeuden laitoksella aiheesta Om arbetsfördelning och den historiska dynamiken mellan generationer.

Juha Partanen piti esitelmän aiheesta Lönar det sig att bedriva narkotikainformation? Nordisk informationsseminar om narkotika -seminaarissa Granissa, Norjassa 29.11. - 1.12.1982.

ALC 82 an International Conference on Alcoholism pidettiin 30.3. - 4.4.1982 Oxfordissa, Englannissa. Salme Ahlström piti konferenssissa esitelmän Alcoholics as a problem of alcohol control policy.

Beitossa, Norjassa pidettiin 18. - 21.4.1982 kokous, jossa säätiön ohjelmaan kuuluvia tutkimuksiaan esittelivät Ralf Lindman ja tutkijaryhmä Matti Hillbom, Markku Kaste, Leo Tarssanen, Vesa Rasi ja Riitta Johnsson.

Elina Hemminki esitteli psykofarmakaprojektin tuloksia Apoteksbolagetin järjestämässä Drug Utilization Studies -symposiossa Tukholmassa 8. - 9.6.1982.

Timo Koivula esitteli tutkimustaan Bernissä 12. - 14.7.1982 järjestetyssä First International Symposium on Aldehyde Dehydrogenase and Aldehyde Reductase -symposiossa.

Kari Poikolainen osallistui Lyonissa 19. - 23.7.1982 järjestetyille syöpäepidemiologiselle tilastollisten menetelmien kurssille.

Salme Ahlström piti esitelmän aiheesta Pluralistic ignorance and Finnish young people's estimates of drinking ja Marja Holmila aiheesta The Finnish trades union movement's educational action campaign towards better ways of life: an evaluation study Mexico Cityssä 16. - 21.8.1982 pidetyssä Xth World Congress of the International Sociological Association -kongressissa.

Marja-Liisa Honkasalo esitelmöi aiheesta Work and health of working-class women in Finland Tokiossa 23. - 27.8.1982 pidetyssä International Ergonomic Associationin 8. maailmankongressissa.

Leo Hirvonen piti esitelmän aiheesta The role of research in the prevention of alcoholism ICPAn neljännessä maailmankongressissa Nairobissa 29.8. - 2.9.1982.

Timo Kortteinen ja Klaus Mäkelä osallistuivat kokoukseen First Meeting of the International Group for Comparative Alcohol Studies 17. - 23.10.1982 Konolfingenissä Sveitsissä. Klaus Mäkelä piti esitelmän aiheesta Historical phases of the alcohol issue.

Marja-Liisa Honkasalo piti esitelmän tutkimuksestaan Palmiro Togliattille nimetyssä Leningradin insinööri-taloudellisessa korkeakoulussa 27.10.1982.

Tutkijaryhmä Matti Hillbom, Markku Kaste, Leo Tarssanen, Vesa Rasi ja Riitta Johnsson on lisäksi esitellyt tutkimustaan neljässä muussa kansainvälisessä kokouksessa.

T a l o u s

Säätiön menot nousivat 1.432.846 markkaan vuonna 1982. Valtaosa, 1.022.840 markkaa, käytettiin tutkimustoimintaan. Kirjojen myynnistä kertyi tuloja 3.241 markkaa. Säätiön menot eivät anna oikeata kuvaa kokonaismenoista, koska Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen kanssa tehdyn sopimuksen mukaan Alko suorittaa valtaosan hallintoon liittyvistä kuluista.

SÄÄTIÖN TOIMINTAAN LIITTYVÄT JULKAISUT

- Alihanka, Jukka: Sleep movements and associated autonomic nervous activities in young male adults. *Acta Physiologica Scandinavica*, Supplementum 511. Department of Physiology, Institute of Biomedicine, University of Turku: Turku 1982. Väitöskirja.
- Bruun, Kettil: Psyykenlääkkeet ja niiden valvonta. *Sosiaalinen Aikakauskirja* 76(2):64-66, 1982.
- Bruun, Kettil: Psyykenlääkkeet ja kamppailu tiedosta. Teoksessa: Takala, J-P. ja Konstari, T. (toim.): Mikä Suomessa salaista. Salaisen ja julkisen rajat, 135-145. WSOY: Porvoo-Helsinki 1982.
- Bruun, Kettil: Lähtökohdat ja hoidon tutkiminen. Teoksessa: Niskanen, P., Mäkelä, R. ja Achté, K. (toim.): *Psykiatria tänään*, 56-62. Jyväskylä 1982.
- Bruun, Kettil (intervju): Det finns en naturlig spänning mellan forskning och praktik. *Alkoholpolitik* 45(1):5-11, 1982.
- Bruun, Kettil (toim.): Läkemedelsfrågan i Norden i ljuset av psyko-farmakakontrollen. Prisma: Stockholm 1982.
- Bruun, Kettil: Kontrollpolitikens imbalans. *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab* 69(5):225-237, 1982.
- Bruun, Kettil: Nemzetközi alkoholpolitika - nemzetközi intézkedések. Teoksessa: István Bálint (toim.): *Válogatás a nemzetközi alkohológiai szakirodalomból*, 127-134. Budapest 1981.
- Falk, Pasi & Pekka Sulkunen: Kultur, alkohol och alkoholkultur. *Alkoholpolitik* 45(1):35-41, 1982.
- Haavio-Mannila, Elina: Afternoon dances: Drinking contexts for women. Teoksessa: Thomas C. Harford & Lawrence S. Gaines (toim.): *Social Drinking Contexts. Proceedings of a Workshop, September 17-19, 1979, Washington, D.C., Research Monograph No. 7*, 85-102. NIAA: Rockville 1981.
- Haltia, Matti ja Matti Hillbom: Salakavala satavuotias Wernicken oireyhtymä. *Duodecim* 98(5):377-387, 1982.
- Hautanen, A. & M.P. Salaspuro: Characteristics of C3b-binding in chronic liver diseases. *Scand. J. Gastroent.* 16:505-512, 1981.
- Hemminki, Elina: Problems in the measurement of psychotropic drug consumption. *American Journal of Hospital Pharmacy* 39(Feb): 325-329, 1982.
- Hemminki, Elina: Quality of clinical trials - A concern of three decades. *Meth. Inform. Med.* 21:81-85, 1982.

- Hemminki, Elina: Problems of clinical trials as evidence of therapeutic effectiveness. Research note. Soc. Sci. Med. 16:711-712, 1982.
- Hillbom, Matti: Alkoholin provosoima epilepsia yleissairaalan päivystysongelmana. Duodecim 98(5):358-367, 1982.
- Hillbom, M. & M. Kaste: Alcohol intoxication: A risk factor for primary subarachnoid hemorrhage. Neurology (Ny) 32:706-711, 1982.
- Hillbom, Matti ja Antero Pilke: Alkoholin käyttöön liittyvät aivovauriot. Duodecim 98(5):368-376, 1982.
- Holmila, Marja ja Heikki Katajisto: Ammattiyhdistysliike etsii keinoja elämäntavan muuttamiseksi. Alkoholipolitiikka 47(5):278-283, 1982.
- Honkasalo, Antero ja Marja-Liisa Honkasalo: Automaatio ja alkoholinkäyttö. Pohdiskelua hoitoonohjauksen taustamuuttujista. Alkoholipolitiikka 47(1):10-14, 1982.
- Honkasalo, Marja-Liisa: Nainen ja alkoholi - kenen ongelma? Alkoholipolitiikka 47(4):220-225, 1982.
- Honkasalo, Marja-Liisa: Kuuliaiset ruumiit - näkökohtia työnjaon ja kurinpitovallan suhteesta. Sosiologia 19(1):20-31, 1982.
- Honkasalo, Marja-Liisa: Om arbetsbetingande faktorers inverkan på bruket av alkohol. Teoksessa: Alkohol och arbetsliv, 15-26. NNA-publikation nr 10. Stockholm 1982.
- Honkasalo, Marja-Liisa: Dead End - Views on career development and life situation of women in the electronics industry. Economic and Industrial Democracy 3(4):445-464, 1982.
- Honkasalo, Marja-Liisa ja Irja Kandolin: Nainen ja alkoholi - ongelmantarkastelua naisen yhteiskunnallisen aseman ja työn näkökulmasta. Sosiaalhallitus: Symposio Nainen ja alkoholi. Sarja ? (painossa), 1982.
- Huttunen, Matti O.: Alkoholismin etiologia - onko sitä? Duodecim 98(5):402-409, 1982.
- Huttunen, Pirkko: Hypothalamic catecholamines and tolerance for severe cold in ethanol-treated Guinea-pigs. Br. J. Pharmac. 75:613-616, 1982.
- Hyttinen, Raimo: Alcohol psychoses in the province of Oulu, northern Finland. Nordic Council Arct. Med. Res. Rep. 27:80-83, 1980.
- Hyvärinen, Juhani; Maija-Liisa Laakso ja Riitta Hari: Alkoholin neurofysiologiset vaikutukset. Duodecim 98(5):331-341, 1982.

- Hänninen, Sakari: Alkoholpolitiken och strukturförändringar inom staten: Från reglementering till selektiv reglering. Alkoholpolitik 45(1):49-54, 1982.
- Juntunen, J.; S. Hernberg; P. Eistola & V. Hupli: Exposure to industrial solvents and brain atrophy. A retrospective study of pneumoencephalographic findings among 37 patients with exposure to industrial solvents. Eur. Neurol. 19:366-375, 1980.
- Juntunen, J.; V. Hupli; S. Hernberg & M. Luisto: Neurological picture of organic solvent poisoning in industry. A retrospective clinical study of 37 patients. Int Arch Occup Environ Health 46:219-231, 1980.
- Juntunen, Juhani ja Risto Kemppainen: Alkoholit ja ääreishermosto. Duodecim 98(5):395-401, 1982.
- Kallenautio, Jorma: Finnish prohibition as an economic policy issue. Scandinavian Economic History Review 29(3):203-228, 1981.
- Kangasaho, M.; M. Hillbom; M. Kaste & H. Vapaatalo: Effects of ethanol intoxication and hangover on plasma levels of thromboxane B₂ and 6-keto-prostaglandin F_{1α} and on thromboxane B₂ formation by platelets in man. Thromb Haemostas (Stuttgart) 48(2):232-234, 1982.
- Karsikas, Helena; Riitta Morén; Kaija Piirainen ja Vappu Taipale: Lasten ja varhaisnuorten alkoholimyrkytykset psykososiaalisena ongelmana. Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti 18:4-10, 1981.
- Kaste, Markku ja Matti Hillbom: Alkoholit ja aivoverenkiertohäiriöt. Duodecim 98(5):388-394, 1982.
- Katajisto, Heikki: Mitä näkee silmä, kuulee korva... Sosiologia 19 (3):209, 1982.
- Kettunen, R.; J. Timisjärvi; P. Saukko & M. Koskela: Ethanol-induced pulmonary vasoconstriction in anaesthetized dogs. Abstract nr. 47. Acta Pharmacologica et Toxicologica Vol. 49, suppl. IV, 1981.
- Khawaja, Jahangir A. and Dan B. Lindholm: Neuronal protein and RNA syntheses *in vitro*: Influence of ethanol consumed with low or adequate dietary protein. Research Communications in Substances of Abuse 3(3):355-361, 1982.
- Koski, Heikki: Alkoholiforskning och alkoholpolitik. Alkoholpolitik 45 (1):1-2, 1982.
- Koski-Jännes, Anja ja Kirsti Määttänen: Alkoholit ja ongelmanratkaisu piilosanan testin valossa - viritysteoreettinen tulkinta. Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimusraportti 162/1982. Helsinki 1982.

- Kurtakko, Kyösti: Suuntaavan kasvatustapahtuman teoriaa ja sovellutus affektiiviseen oppimiseen raittiuskasvatuksessa. Lapin korkeakoulun kasvatustieteiden osaston julkaisuja, sarja A, n:o 2. Rovaniemi 1982.
- Laine, Matti: Alkoholismi neuropsykologisesta näkökulmasta. Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti 18:130-133, 1981.
- Lang, A.H.; V. Jäntti; I. Lehtinen; E. Keskinen; T. Nyrke und A. Pakkanen: Korrelationen pharmakologischer, subjektiver und elektrophysiologischer Kriterien akuter Alkoholintoxikation. Eine statistische Analyse eines balancierten doppel-blind Experimentes mit intravenöser Alkoholinfusion. Wiener Zeitschrift für Suchtforschung 4(2):35-41, 1981.
- Leskinen, Riitta; Tuija Mäkinen ja Teuvo Peltoniemi: Täällä ei tarvitse pelätä - tutkimus turvakodeista. Ensi Kotien Liiton julkaisu n:o 1: Helsinki 1982.
- Linkola, Jaakko: Strain differences in water and electrolyte metabolism between alcohol preferring (AA) and alcohol avoiding (ANA) rats. The Minerva Foundation Institute for Medical Research and Research Laboratories of the State Alcohol Monopoly: Helsinki 1982. Väitöskirja.
- Lyytinen, H.: Effects of arousal manipulations on autonomic and cortical slow potential responses in forewarned RT-tasks. Biological Psychology, 11(3/4):289-290, 1980.
- Lyytinen, H.: Psychophysiology of anticipation: Experimental findings in human subjects. Publ. of Finnish-Soviet Committee on Scientific-Technological Cooperation 15:103-148, 1981.
- Lyytinen, H. & V. Mäki-Kuutti: Effects of ethanol on auditory evoked potential during different stimulus contexts. Biological Psychology, 11(3/4):290-291, 1980.
- Murto, Lasse: Rusvård och forskning. Alkoholpolitik 45(1):24-34, 1982.
- Mäkelä, Klaus: Valvojat ja valvottavat. Alkoholipolitiikka 47(4):209, 1982.
- Mäkelä, Klaus: Övervakare och övervakade. Alkoholpolitik 45(3):109, 1982.
- Mäkelä, Klaus: Suomalainen yksinäisyys ja suomalainen viinapää. Sosiologia 19(1):55-56, 1982.
- Mäkelä, Klaus: Sosiaalipolitiikka ja hyvinvointivaltion kriisi. Tiede ja edistys 7(2):87-93, 1982.
- Mäkelä, Klaus: WHO ja alkoholiongelmat. Tiimi 2:5-7, 1982.
- Mäkelä, Klaus: Alkoholfrågans historiska former. Alkoholpolitik 45(1):42-48, 1982.

- Mäkelä, Klaus: Om lagstiftning och beteendepåverkan. Teoksessa: Ola Arvidsson (toim.): Att förändra levnadssätt, 11-18. Riksbankens Jubileumsfond: Helsingborg 1982.
- Mäkelä, Klaus: Permissible starting age for drinking in four Scandinavian countries. Reports from the National Institute for Alcohol Research No. 60: Oslo 1982.
- Mäkelä, Klaus: Review of David Joshua Pittman, Primary prevention of alcohol abuse and alcoholism: An evaluation of the control of consumption policy. British Journal of Addiction 77(1):101-102, 1982.
- Mäkelä, Klaus: The changing nature of unrecorded alcohol consumption in Finland in the postwar period. Contemporary Drug Problems 10(1):103-144, 1982.
- Mäkelä, Klaus ja Juha Partanen: Alkoholipolitiikan tulevaisuudesta. Alkoholipolitiikka 47(2):78-85, 1982.
- Mäkelä, Klaus & Juha Partanen: Alkoholipolitiikan framtid. Alkoholpolitik 45(2):79-86, 1982.
- Mäkelä, Rauno: Alkoholismin hoitokeinot. Duodecim 98(5):419-427, 1982.
- Mäkinen, Tapani: Kolmiulotteinen näkeminen, alkoholi ja reaktioaika. Psykologian lisenssiaattitutkielma, Tampereen yliopisto 1982. Moniste.
- Määttä, Paula ja Kari Murto: Koulutuksen vaikutus lasten- ja nuortenhuoltolaitosten työntekijätasoisien henkilökunnan itseään, kasvatustyötä ja kasvatettavia koskeviin käsityksiin ja asenteisiin. Yhteisökasvatuksen kokeilu- ja tutkimusprojekti. Sosiaalihuollituksen julkaisuja 12/1981: Helsinki 1981.
- Määttänen, Kirsti ja Anja Koski-Jännes: Humala ja klassinen virityskoe - alkoholin vaikutus tiedostamattomaan havaintovalmiuteen. Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimusseloste 163/1982. Helsinki 1982.
- Palosuo, Hannele: Yksinäisyys ja terveys. Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti 19(5-6):324, 1982.
- Peltoniemi, Teuvo: Alcohol and family violence. Teoksessa: 28th International Institute on the Prevention and Treatment of Alcoholism. Munich, FGR 5-7 July, 1982, 562-576. München 1982.
- Piispa, Matti: Rattijuopumusongelma sanomalehtien pääkirjoituksissa 1951-1978. Alkoholipolitiikka 47(3):147-153, 1982.
- Piispa, Matti: Virittääkö valistus? Tiedotustutkimus 5(3):41-50, 1982.
- Poikolainen, Kari: Miten luotettava on sairaalastapoistorekisteri: Viisi alkoholin käyttöön liittyvää diagnoosia. Duodecim 98:461-467, 1982.

- Poikolainen, Kari: Den folkhälsovetenskapliga alkoholforskningen: Resultat och målsättning. *Alkoholpolitik* 45(1):18-23, 1982.
- Poikolainen, Kari: Blackouts increase with age, social class and the frequency of intoxication. *Acta neurol. scandinav.* 66:555-560, 1982.
- Poikolainen, Kari: Mortality related to psychotropic substances: Current knowledge and research problems. *British Journal of Addiction* 76:363-374, 1981.
- Poikolainen, Kari: Changes in the frequency of alcohol intoxication associated with mortality. *Drug and Alcohol Dependence* 9:127-130, 1982.
- Poikolainen, Kari: Seasonality of alcohol-related hospital admissions has implications for prevention. *Drug and Alcohol Dependence* 10:65-69, 1982.
- Poikolainen, Kari: Alcoholism: a social construct. *Journal of Drug Issues* 361-367, Fall 1982.
- Poikolainen, Kari: Alcohol use and mortality. Teoksessa: Samuel H. Preston (ed.): *Biological and Social Aspects of Mortality and the Length of Life*, 417-432. Ordina Editions: Liège, Belgium.
- Poikolainen, K.: Alkoholkonsum und Sterblichkeit. *Wiener Zeitschrift für Suchtforschung* 4(4):41-48, 1981.
- Puustinen, Usko: Alkoholforskning och beslutsprocess. *Alkoholpolitik* 45(1):3-4, 1982.
- Salaspuro, Mikko: Alkoholin suurkulutuksen paljastaminen. *Duodecim* 98(5):410-418, 1982.
- Samonina, G.E. & M.O.K. Hakumäki: Role of the parasympathetic nervous system in alcohol-induced bradycardia in conscious cats. *Scand. J. clin. Lab. Invest.* 42:417-422, 1982.
- Sariola, Sakari: Amerikan kultalaan. *Amerikansuomalaisten siirtolaisten sosiaalhistoriaa*. Tammi: Helsinki 1982.
- Sarmavuori, Katri: Alkoholikonfliktiperheiden ja avioeroperheiden lasten kouluun sopeutuminen ja koulumenestys. LAKE-projektin osaraportti 7. Turun yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta, selosteita B:4, 1982. Turku 1982.
- Savolainen, Markku J.; Mervi A. Lehtonen; Aimo Ruokonen & Ilmo E. Hassinen: Postnatal development and sex difference in hepatic phosphatidate phosphohydrolase activity in the rat. *Metabolism* 30(7):706-711, 1981.
- Simpura, Jussi: Alkoholin suurkuluttajan henkilökuva. *Suomen Lääkärilehti* 37(30):2679-2682, 1982.

- Simpura, Jussi: Arbete och alkohol. Teoksessa: Alkohol och arbetsliv, 6-14. NNA-publikation nr 10. Stockholm 1982.
- Simpura, Jussi ja Esa Österberg: Taulukoita alkoholin käytön ja juomatapojen alueellisista eroista Suomessa vuonna 1979. Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimusseloste 161/1982. Helsinki 1982.
- Simpura, Jussi ja Esa Österberg: Juomatapojen alueelliset erot Suomessa vuonna 1979. Kyselytutkimuksen ja kulutustilastojen vertailu. Alkoholipolitiikka 47(4):235-246, 1982.
- Simpura, Jussi & Esa Österberg: Regionala skillnader i dryckesvanorna i Finland år 1979. Alkoholpolitik 45(3):139-150, 1982.
- Taipale, Ilkka: Asunnottomuus ja alkoholi. Sosiaalilääketieteellinen tutkimus Helsingistä vuosilta 1937-1977. Alkoholitutkimussäätiön julkaisu n:o 32: Jyväskylä 1982. Väitöskirja.
- Tamminen, Tapio: Arkadian kivinen tie. Tiimi 5:18-20, 1981.
- Tienari, Pekka ja Raimo Hyttinen: Alkoholinkäyttäjän psyykkiset ongelmat. Duodecim 98(5):305-308, 1982.
- Wallgren, Henrik: Den biomedicinska alkoholforskningens utveckling. Alkoholpolitik 45(1):12-17, 1982.
- Väänänen, R.; A. Pikkukangas; M. Savolainen & I. Hassinen: Cytosolic factor multiplies the cortisol and ethanol effects on microsomal diacylglycerol acyltransferase. XII Annual Nordic Meeting on Biological Alcohol Research: Stockholm 1981. Abstrakti.

